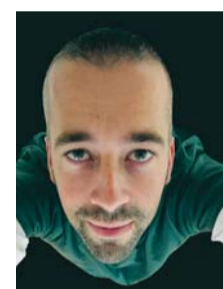

LEKSIKALT – det ordlista ikke forteller

Leksigalt-redaksjonen setter pris på Skøyteforbundets bestrebelsel for å gjøre sporten mer interessant.

FOTO: SCANPIX. BILDET ER MANIPULERT, FORELØPIG.

EINAR THO

Tekst og illustrasjon

Har du ord eller uttrykk du vil ha «forklart» i Leksigalt-spalten?

Send ordet til einart.tho@h-avis.no

ORD FOR DAGEN – DET ORDLISTA FAKTISK FORTELLER

Is er et mineral av oksidklassen, som er fellesnevneren for de 14 kjente faste fasene av vann. I en ikke-vitenskapelig kontekst blir derimot «is» brukt om formen I_h , som er den vanligste av disse fasene i Jordas biosfære. Denne istypen er en myk og skjær krystall som kan se gjennomskiktig ut eller ha en matt blåhvitt farge, avhengig av hvor ren luften er.

Kilde: Wikipedia

Skøyter:

For første gang tar Leksigalt denne gangen for seg et ord som kommer fra nederlandsk. Det kan altså være greit å slutte å lese alt her. For hva godt har kommet fra Nederland, bortsett fra Marco van Basten? Uansett: «Skøyte» kommer fra «schaats». Da tenker vi på sportsutstyret. Pussig nok kommer ordet for båten skøyte også fra nederlandsk, men da fra «schuit».

Denne vinteren har vi sett noe snodig. Det har kommet is utendørs, utenfor tilrettelagt område med dyrt fryseutstyr. Overalt er det is. Den nye ishallen i Haugesund er nesten det eneste stedet man ikke har kunnet gått på skøyter i vinter. Ja, og så isbanen i Åkrehamn, selvsagt.

Folk har strømmet ut for å gå på vannet. På alle frose pytter og vann skli det alt fra småbarnsmødre med barnevogn til gamle gubber med djevlelue og naturlig svai i ryggen. Legevakten fylles.

Istiden vekker minner. Minner om fars begeistring for ulidelig kjedelige titusenmeterløp på fjernsynet i barndommen. Minner om Geir Karlstad som faller utmattet i siste indre. Minner om smerter i egne fotblad og tær. For skøyter var ikke ofte i bruk, og ble derfor sett på som en luksusartikkel. Det fikk holde å låne pappas gamle. Med sju par sokker klemte det på feil sted. Så stavret vi oss ut på Telemarks-isen, der det hadde falt en halvmeter snø mens vi lette etter sokker. Da vi var ferdig med å måke en ti meter lang bane, var det natt

og vi var utmattet. Neste dag hadde det kommet en meter snø til.

Det ble ingen Hjallis av oss, og det er like greit. Skøyteløp er en ensformig og ubehagelig sport. Likevel, i gamle dager, var det ingenting som var viktigere. Hundretusener strømmet til Bislet for å se Kupper'n gå runde etter runde i sprengkulda. Dette forteller først og fremst hvor utrolig dårlig underholdningstilbudet var på den tiden.

For ekstra spenning noterte man rundetider. Førte skjema. Det var en nasjonal plikt å pugge resultater. Fortsatt kan ellers oppgående mennesker uoppfordret nevne at Fred Anton Maier gikk 10.000 meter på 15.20,3 på Bislet i 1968. Det var 28. januar, legger de til, is-autistene.

Skøyteløpene var så viktige at det ble diplomatiske kriser om banemannen ikke vannet isen før nordmennene skulle gå i mesterskap i utlandet. Skøyteløpene var så viktige at famlende poeter med tonefallsproblemer kunne bli populære, selv uten rim og rytme.

Skøyteløps popularitet hang selvsagt sammen med at Norge var i verdens-toppen. At det stort sett ellers bare var Nederland som tok sporten seriøst, la ingen demper på begeistring. Nå er Nederland alene på tronen, noe som kan forklare at de fortsatt holder på selv om de er gode i fotball, og derfor kunne ha sluttet.

I Norge er ikke skøyter hett lenger. Vi er heller ikke særlig gode. Bare nummer to i verden, et islågt hav bak hollenderne. Vi har også fått reality-TV og folk begeistres ikke av gjentatte 28-runder.

Hjallis var en vitsefortellende helt med topplue. Nå har skøyteløperne lår som tønner og armer som spagetti. Vi kjenner oss ikke igjen i dem. Og helter blir de aldri, selv om de har Fantomet-drakt. Hører man applaus på skøytebaner i dag, kommer den trolig bare fra klappskøytene.

Noe må gjøres om ikke skøytesporten skal dø ut. Det ga et midlertidig interesseoppsving på landslagstreneren vår ble sparket for å være en slags sexistisk drittsekk, men det kan man ikke leve lenge på. Selve sporten må endres.

Vi vet det er innført noen lagkonkurranser og slikt vas, men øvelsen er fortsatt den samme; fram og til venstre, fram og til venstre – gjenta 24 ganger.

Hva om man la inn en plutselig høyresving? Eller et hopp, muligens over en vanngrav?

Man bør se til idretter med mer suksess. Curling skjer også på is og er ganske gøyalt. Hva om Dordi og de sendte roterende steiner mot skøyteløperne? Det ville ha hevet begge sportene.

Man kunne ellers ha latt seg inspirere av skiskyting. Skøyteskyting. Skøyteskytterne kunne ha gått hver sin vei på banen og trukket pistol når de møttes.

En annen mulighet er at løperne går 5.000 meter, og så må de bore hull i isen og pilke tre fisker før de kan gå de siste fem kilometerne. Fiskeskøyting.

Eller, ooooh, hva om man hadde to lag med skøyteløpere og ga dem hvert sitt mål. Så fikk alle ei kulle, man kastet utpå en liten, flat ball og tillot slåssing, men ingen former for offside. Da har man plutselig en gøyalt sport.

HUMORD